

BIBLIOGRAFIE

DRAMA EN THEATER EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

door
Annick POPPE

Aflevering 31

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

BINNERTS (Paul) [red.], *Nederlands Theaterjaarboek 92-93*, nr. 42, 207 p., *Toneel Theatraal*, 114 (1993), nr. 8.

Über Dramaturgie, On Dramaturgy, A propos de dramaturgie, Over dramaturgie, Brussel, Kaaithater, 1994, 343 p. (*Theaterschrift* 5-6).

Bevat interviews met o.a. Jan Kott, BAK-Truppen, Jan Joris Lamers, Norma Frisch, Alex Kluge, Elsa LeCompte, Robert Lepage en teksten van o.a. Erwin Jans, Mira Rafalowicz en Marianne Van Kerkhoven.

Muzikale en theatrale kunsten en media, verslag van het onderzoeksprogramma, Universiteit Utrecht, 1993, 51 p. (bevat de periode 1984-1992).

Rosas Album, Amsterdam, Theater Instituut Nederland en Leuven, Kritik, 1993.

Een album met foto's van Herman Sorgeloos, bijdragen van Dirk Lauwaert en Eric De Kuyper en een interview van Marianne Van Kerkhoven met Anne Teresa De Keersmaeker.

Toneel en Theaterleven te Brussel na 1830, samenstelling Patricia Quintens, Brussel, 1993, 255 p. (een uitgave van het Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel vzw). Zie bespreking in een volgend nummer.

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

DE GRAAF (Rob), "Bloed, zaad en tranen. De theaterteksten van Hugo Claus", *Toneel Theatraal*, 115 (1994), nr. 3, pp. 6-10.

In zijn theaterteksten heeft Hugo Claus het duidelijk over eigen land; weinig personages slagen erin op dit vlak zo te ontroeren als zuster Mechtild in *De verzoeking*. Van in *De getuigen* tot in *Onder de vorens* heeft Claus het over de liefde die weerloos maakt, verlangen en lichamelijkeheid. Een hoogtepunt is hier *Vrijdag*. De strijd tussen goed en kwaad staat centraal in zijn op de klassieke geïnspireerde noodlotsdrama's (*Oedipus*, *In Kolonos*).

DE MAESSCHALCK (Yvan), "Kanttekeningen bij de Buyssetraditie", *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap IX*, Gent, 1993, pp. 23-52.

In het werk van romanciers als Walschap en Van Aken, maar ook in dat van Claus en Van den Broeck zijn sporen terug te vinden van C. Buysse. Zo sluit *Vrijdag* van Claus direct aan bij de naturalistische traditie, zoals we die uit *Driekoningenvond* kennen. Ook wat formele aspecten (het gestileerde taagebruik) en het typische mensbeeld betreft, is een duidelijke invloed aanwijsbaar.

Stippen we ten slotte nog aan dat in de afsluitende kroniek (pp. 177-187) door prof. Musschoot nog enkele interessante voorstellingen van werk van Buysse worden aangehaald.

DE ROECK (Jef), "Franz Marijnen en zijn voorwaarden", *Ons Erfdeel*, 37 (1994), nr. 1, pp. 41-49.

Franz Marijnen, die intussen een zeventigtal regies op zijn naam heeft en wat zijn ethica aangaat sterk op Grotowski is geïnspireerd, wil op termijn in Brussel een soort "Nationaal Toneel" opbouwen, een repertoiregezelschap dat alle grote Vlaamse schouwburgen zou bespelen. Via bestaande stukken - opvallend is zijn respect voor de tekst - slaagt hij er wonderwel in zich uit te spreken over de wereld van vandaag: de acteurs moeten niet doen alsof, maar tonen, theater moet geen antwoorden geven, wel vragen stellen.

GERRITSEN (Yolanda), "Angels in America. AIDS als metafoor voor zieke maatschappij?", *Toneel Theatraal*, 115 (1994), nr. 1, pp. 36-37.

De Amerikaan Tony Kushner (*A Bright Room Called Day*, over de morele crisis in het Amerika van de jaren tachtig) brak door in Broadway met *Angels in America*, een stuk rond Aids.

In het eerste deel van dit zeven uur durende spektakel, *Millenium Approaches*, gaat het in de eerste plaats over verval. Een dertigtal korte scènes waarin relaties stukgaan, dromen instorten, wisselen elkaar af. Het tweede deel, *Perestrojka*, is heel wat positiever: er is weer hoop, mensen durven zich opnieuw van elkaar afhankelijk te tonen.

HUMMELEN (W.M.H.), "Het tableau vivant, de 'toog', in de toneelspelen van de rederijkers", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 108 (1992), nr. 3, pp. 193-222.

Het frequente gebruik van tableaux vivants zet het Nederlandse laat-middeleeuwse drama apart van het Engelse en Franse. Kan de toog zowel sprekend als zwijgend (de oudste vorm) zijn, wat de structuur betreft is er een verschil tussen de historiaelspelen en de allegorische spelen. In de historiaelspelen treffen we vooral Blijde Intredes of actiescènes (branden, vechtpartijen) aan, in de allegorische spelen wordt meestal commentaar op de handeling geleverd. De functie van de toog is niet dramatisch: vaak brengt hij het culminatiepunt of de aanleiding daartoe (iemand die tot inkeer komt).

KINABLE (D.), "Het tijdsbeeld in Boendales 'Jans Teesteye", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 109 (1993), pp. 125-152.

In *Jans Teestye*, een deels polemisch, deels onderrichtend tweegesprek uit de tweede helft van de veertiende eeuw, laat Jan van Boendale een hoofdpersonage Jan en zijn leerling Wouter aan het woord. Het beeld dat hij hierin van zijn tijd probeert op te

hangen, is gematigd optimistisch, wat voor die jaren een uitzondering is. De verklaring hiervoor ligt wellicht in het feit dat de auteur gelooft in de continue vooruitgang van een christendom dat voor velen bereikbaar is.

KONST (Jan), "De theorie over de 'vermakelijke hartstochten' in het 'Nauwkeurig onderwijs in de tooneel-poëzy'", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 108 (1992), pp. 32-42.

Kort na de oprichting van het kunstgenootschap Nil Volentibus Arduum werd door leden ervan een reeks voordrachten verzorgd over dramatische dichtkunst (1669-1671). Bij de behandeling van de tragedie gaat veel aandacht uit naar het wekken van 'vermakelijke' hartstochten als daar zijn de nieuwsgierigheid en het verlangen, die door middel van het verspreiden van de informatie over het ganse drama en een verrassingseffect aan het einde levendig kunnen worden gehouden.

MARKUS (Wim), "Een gevoel van het weggeworpene. Wozzeck en het uitbeelden van de verblinding", *Mens en Melodie*, 49 (1994) nr. 2, pp. 82-90.

In *Wozzeck* van Alban Berg wordt alles wat gebeurt door het voorafgaande bepaald; al in het eerste en tweede bedrijf wordt de uiteindelijke afloop voorafgeschaduwd. Een existentialisme avant la lettre?

PETERS (Steven), "'Zendingsdrang en burgerkritiek'. Theatersensemble Het Vervolg in Maastricht", *Toneel Theeraal*, 115 (1994), nr. 1, pp. 6-9.

In 1977 werd in Maastricht de toneelgroep Bij leven en welzijn opgericht, waaruit in 1982 Het Vervolg ontstond. Is deze Limburgse professionele groep het vormings-theater ontgroeid, de gedrevenheid is gebleven: in kleine zalen wordt vaak in een fysieke, expressionistische stijl gewerkt, uitvergroet, maar tegelijk ingehouden, erop gericht de tekst een meerwaarde te bezorgen door de vorm waarin hij wordt gegoten (*De meester en Margarita*, naar Bulgakov, *Macbett* van Ionesco).

VAN ACKERE (Jules), "Alban Bergs opera 'Lulu'. Thematiek en vormen", *Vlaanderen*, 43 (1994) nr. 1, pp. 27-32.

Voor het libretto van zijn opera *Lulu* maakte Alban Berg gebruik van twee werken van de naturalistische auteur Frank Wedekind. Muzikaal gezien krijgt elk personage een eigen, door zijn karakter bepaald vocalisme, waardoor er een merkwaardige synesthesie tussen klank en psychologisch moment ontstaat. De structuur is uiterst complex; vorm, geest en expressie gaan op een verbluffende manier samen.

VAN ACKERE (Jules), "Wagneriana", *Vlaanderen*, 43 (1994), nr. 1, pp. 19-21.

Tegenover Wagner blijft niemand onverschillig: hij doet dan ook aan niemand anders denken dan aan zichzelf. Onvergetelijk zijn o.a. het kwintet 'Selig wie die Sonne meines Glückes lacht' uit *Die Meistersinger von Nürnberg*, de erg suggestieve instrumentale delen uit *Tristan und Isolde*, het voorspel en de slotsène uit de *Götterdämmerung*.

VAN IMSCHOOT (Myriam), "De virtuositeit van Trisha Brown", *De Scène*, 35 (1993-94), nr. 5, pp. 7-11.

In de dansen van Trisha Brown ontstaat het meesterschap uit de - gestructureerde - improvisatie. Virtuositeit gaat samen met kwetsbaarheid, met de angst voor het falen;

eigen aan het volmaakte is dat het het risico op mislukking in zich draagt (*Another story as in falling*, 1993).

VAN IMSCHOOT (Myriam), "De eigentijdse tijdeloosheid van Wim Vandekeybus", *De Scène*, 35 (1993-94), nr. 6, pp. 4-7.

Karakteristiek voor de beginperiode van danser Wim Vandekeybus is dat de indruk van tijdeloosheid samenhangt met de snelheid van de beweging (*The Weight of a Hand*). Andere dan bewegingselementen komen aan bod in *Immer das Selbe*, waarin hij van andere media gebruik maakt en in *Her Body Doesn't Fit Her Soul*, waarin acteurs op de scène worden gebracht.

VOERMANS (Erik), "De mens is een afgrond. Wozzeck en het einde van de opera", *Mens en Melodie*, 49 (1994), nr. 2, pp. 73-81.

Dat Alban Berg een opera op *Wozzeck* van Büchner zou baseren, lag helemaal niet voor de hand: de structuur van het drama is fragmentarisch, het geheel bestaat uit min of meer zelfstandige scènes. *Wozzeck*, in 1926 in Berlijn in première gegaan, kende echter een onmiddellijk succes als de eerste atonale opera. De vraag blijft echter of deze opera aan het einde van de bestaande operatraditie stond, ofwel iets geheel nieuws inleidde.

WEST (Gilian), "Fuelling the flames: Inadvertent 'double entendre' in *The Winter's Tale*, Act I, Scene ii", *English Studies*, 74 (1993), nr. 6, pp. 520-523.

Leontes heeft er geen enkele reden voor om zijn vrouw van ontrouw te verdenken. In de tweede scène van het eerste bedrijf van Shakespeares *The Winter's Tale* lijken Hermione, Polixenes en later Camillo er nochtans een pervers genoeg in te scheppen zijn volkomen ongerechte twijfels nog aan te vuren. Hierop wijzen de talrijke woordspelingen en andere, vaak ingenieuze dubbelzinnigheden.

WILLAERT (Hendrik), "André Laporte, 30 jaar muziek van nu", *Vlaanderen*, 43 (1994), nr. 1, pp. 33-37.

André Laporte, een van de belangrijkste hedendaagse Belgische musici, verdiende zijn sporen als producer bij de BRT, lesgever en componist. In 1986 werd van hem in de Munt de opera *Das Schloss*, naar Franz Kafka en Max Brod gecreëerd, waarin het gaat om het drama van een mens in een hem vijandige omgeving.

ZONNEVELD (Loek), "De wereld is veel groter dan ze zeggen. De toneelstukken voor kinderen van Pauline Mol", *Toneel Theatraal*, 115 (1994), nr. 2, pp. 35-37.

De carrière van Pauline Mol loopt zowat parallel met de evolutie van het kindertheater in Nederland. Mocht ze aanvankelijk enkel uitschrijven wat uit de improvisaties van de acteurs naar voren kwam, geleidelijk werd haar rol groter. Oorspronkelijke teksten van haar zijn *Ifigeneia koningskind* over de relatie tussen kinderen en de dood en *Het laatste kind* over hardheid uit onmacht.

c. proefschriften (academiejaar 1992-1993)

1. Doctoraatsverhandelingen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

OPSOMER (Geert), *Het Vlaamsche Volkstooneel (1924-1929). Gezelschap, discours en mise-en-scène als dimensies van een con-tekstuele theaterhistoriografie* (Doctor in de Letteren)

RIJKSUNIVERSITEIT GENT

DE BOOSE (Johan), *Tadeusz Kantors Theater van de Dood. Inspiratiebronnen, concept evolutie* (Doctor in de Slavische filologie)

2. Licentiaatsverhandelingen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

ASCOOP (Klaartje), *Theatereducatie in het secundair onderwijs. Een ervaringsgerichte benadering* (Germaanse talen)

BAUWENS (Jan), *Dandyisme in het fin-de-siècle van de negentiende eeuw: Charles Baudelaire, Joris-Karl Huysmans en Oscar Wilde* (sociologie)

COLLIER (Ruth), *Comprehending Shakespeare in two hours: a reading of Charlie Degrotte's "Yzz-Yzz"* (Germ. talen)

DE LATHAUWER (Dirk), *Kinderlaarsjes. Fragmenten uit het kindertheaterdiscours in Vlaanderen seizoen 1992-1993* (bijzonder diploma theaterwetenschap)

DE SCHEPPER (Veronique), *Tragiek in Aeschylus' "Agamemnon"* (Klassieke filologie)

FLOREN (Christ), *Shakespeare's "King Richard III", alias "Richard the Boar". An analysis of the play* (Germ. talen)

HAELENS (Christel), *De evolutie van de herkenningsscène in de tragedies van Euripides* (klassieke fil.)

LAFFUT (Valerie), *Maurice Maeterlinck en de Belgische kritiek. Een systematisch onderzoek naar de receptie van Maeterlinck in Belgische tijdschriften tussen 1889 en 1902* (Germ. talen)

MARTENS (Liesbeth), *Pour une poétique de la tragédie lyrique française à l'âge classique. Attraction et répulsion du modèle dramatique* (Romaanse talen)

PEETERS (Nico), *Oscar Wilde. Masquerade in Oscar Wilde's comedies* (Germ. talen)

- TOP (Ilse), *De verfilmingen van "The Front Page". Een vergelijking tussen het oorspronkelijke toneelstuk en de filmversies van Milestone, Hawks, Wilder en Kotcheff* (communicatiewetenschappen)
- VAN BESIEEN (Dominike), *De dans van Anne Teresa De Keersmaeker. Een bestudering van de spanning tussen gelijkheid en verschil in haar werk* (Germ. talen)
- VAN DE CAPPELLE (Greet), *Vergelijkende studie van het vrouwelijke hoofdpersonage in de "Medeia", de "Hippolytos" en de "Hekabe" van Euripides* (klass. fil.)
- VANDENABEELE (Stefaan), *Crommelynck: "Le cocu magnifique". Etude des traductions néerlandaises et de leur réception* (Rom. talen)
- VANDENBERGHE (Els), *Het discours over de liefde in enkele zeventiende-eeuwse drama's* (Germ. talen)
- VAN DEN BOGAERDE (Nancy), *Odön Von Horvath und Franz Xaver Kroetz. Ein thematischer und sprachlicher Vergleich ausgewählter "Volksstücke"* (Germ. talen)
- VAN IMSCHOOT (Myriam), *Film en video in het theater (bijzonder diploma theaterwetenschap)*
- VANOBBERGHEN (Els), *Elia Kazan en Tennessee Williams. Een vergelijkende studie van toneel en film. Case-study: "A Streetcar named Desire"* (communicatiewetenschappen)
- VERCRUYSSSE (Inge), *De "Oedipus" van Seneca. Verhouding tegenover de traditie en gedachtengoed* (klass. fil.)
- VERHOEVEN (Ann), *"Abgaloms Treurspel" van G. Smit (Amsterdam 1620). Uitgegeven, ingeleid en toegelicht* (Germ. talen)

UNIVERSITAIRE INSTELLING ANTWERPEN

- CELIS (Luk), *De opleiding tot docent toneel. Proeve van status questionis* (bijzondere licentie in de theaterwetenschap)
- DEBERGH (Saskia), *Muziek in kindertheater. Een analyse van het muzikale tekensysteem in "De roos van Cerzeto" (Herwig De Weerd), "Wintersprookje" (Het Gevolg) en "Guillaume Thomas de leugenaar" (Speeltheater)* (theaterwetenschap)
- FRANCOIS (Annabel), *Een analyse van het theatrale voorbereidingsproces bij De Tijd en E.D.I.T.* (theaterwetenschap)
- VANDESANDE (Ilse), *Scheuren in grijnzende maskers: een apotheotische manifestatie. Een opvoeringsanalyse van "Wilde Lea" van Blauwe Maandag Cie* (theaterwetenschap)
- VERMEYLEN (Wim), *The Magical Mystery Tour* (bijzondere lic. in de theaterwet.)

RIJKSUNIVERSITEIT GENT

- CHALTIN (Genevière), *Henry Van de Velde (1863-1957) en zijn relatie tot het theater* (aanvullende opleiding literatuur- en theaterwetenschappen: richting theaterwet.)
- DE CLERCK (Els), *Vonne van der Meer: schrijfster en regisseur* (Germ. talen)
- DESMET (Els), *Spelenderwijs. Verslag van een theaterkursus voor kinderen en tieners in De Werf (februari-mei 1992)* (aanv. opl. lit. en theaterwet.: richting theaterwet.)
- DE SUTTER (Catharine), *Littérature et opéra en France du dix-septième au dix-neuvième siècle: l'alliance de deux langages* (Rom. talen)
- HALSBERGHE (Rosette), *De Komedie - Vaudeville en Eugène Labiche. Relatie tot de biomechaniek van Meyerhold* (theaterwet.)
- HUYSENTRUYT (Jacqueline), *Het toneeloeuvre van Evgenij Svarc. De rol van het fantastische en van de liefde* (Oosteuropese talen en culturen)
- IN-'T-VEN (Ingrid), *De Muntschouwburg te Brussel - Analyse van de opgevoerde werken - seizoen 1939-1940 tot 1958-1959* (geschiedenis)
- LANOYE (Caroline), *Marina Abramovic* (theaterwet.)
- LOMAN (Marjan), *Onderzoek naar publiekssamenstelling van Arcatheater, Kunstencentrum Vooruit, Nederlands Toneel Gent en Nieuwpoorttheater* (theaterwet.)
- NAEYE (Mario), *Kunstencentra, Vooruit en dramaturgische omkadering* (theaterwet.)
- PANIS (Astrid), *Jean Tardieu entre théâtre et poésie: les poèmes à jouer et leurs personnages* (Rom. talen)
- PRELIS (Erna), *De Tijd speelt Botho Strauss: "Slotkoor". Een stageverslag* (aanv. opl. lit. en theaterwet.: richting theaterwet.)
- REYNAERTS (Marc), *Pedrolino, Pierrot en Pierke. Sporen van Commedia dell'arte in Gent* (theaterwet.)
- SCHREIBERS (Pauline), *Oog blik ogenblik* (theaterwet.)
- STALPAERT (Christel), *Peter Greenaway's "Prospero's Books". A film adaptation of Shakespeare's "The Tempest". A detailed comparative study of theatrical and cinematic devices* (Germ. talen)
- TEUWENS (Daniëlle), *Ivan Klima en het Tsjechisch Absurd Theater* (Oosteuropese talen en culturen)

- VANDERGHOTE (An), *La fura del Baus. Een esthetiek van het geweld* (aanv. opl. lit. en theaterwet.: richting theaterwet.)
- VANDERMASSEN (Griet), *Dramen von Rainer Werner Fassbinder* (Germ. talen)
- VAN DE VELDE (Peggy), *Teater Arena, 1969-1985. Van kamertoneel tot muziektheater* (Germ. talen)
- VANHAELEMEERSCH (Herwig), *Hetärismus und das Verhältnis von Frauenemanzipation und Sexualität in den Dramen Frank Wedekinds* (Germ. talen)
- VAN RIJCKEGHEM (Ward), *Brechts Geschichten vom "Herrn Keuner". Ein Querdenker als Propagandist des dialektischen Denkens* (Germ. talen)
- VERSTUYFT (Tina), *W.B. Yeats as dramatist: "Deirdre". An illustration of his theory and practice at the Abbey Theatre* (Germ. talen)

II. DRAMATEKSTEN

a. boeken

- CLAUS (Hugo), *Onder de torens: een gelegenheidsstuk*, Amsterdam, De Bezige Bij, 1993, 128 p. (ISBN 90-234-3358-0)
- CLAUS (Hugo), *Toneel IV*, Amsterdam, De Bezige Bij, 1993, 325 p. (bevat: *Thyestes, Oedipus, Phaedra, Orestes, Het huis van Labdakos, In Kolonos*)
- EROFEEV (V.V.), *Door de ogen van een zonderling, Mijn kleine Leniniade, Walpurgisnacht*, vertaald door Mieke Linderburg, Amsterdam, Van Oorschot, 1993, 225 p.
- GOLDONI (Carlo), *Trilogie van het zomerverblijf*, vertaald door Dolf Verspoor, Den Haag, De Appel, 1993, 84 p.
- MOLIERE, *De Misanthrop*, vertaald door Laurens Spoor, Brussel, Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1994
- THOMAS (Dylan), *Onder het melkwoud*, oorspronkelijke titel *Under the Milkwood*, vertaald door Hugo Claus, Amsterdam, De Bezige Bij, 1993 (13), 88 p. (ISBN 90-234-4451-5)
- WOUDESTRA (Karst), *Toneel*, Amsterdam, International Theatre & Film Books en Den Haag, Het Nationale Toneel, 1993, 507 p. (bevat: *Chevreau, Een donker uitzicht, Een zwarte paal, Total Loss, Duijfe Klok, Rebecca, Schwajche*)
- ### b. in tijdschriften
- CALDERON DE LA BARCA (Pedro), "Het leven is droom" (1e bedrijf)", *Yang*, 29 (1993), nr. 4-5, pp. 129 e.v. (vertaling Erik Coenen)